

Wyrok z dnia 3 czerwca 2008 r.

I PK 302/07

Ukończenie studium wychowania przedszkolnego nie jest równoważne ukończeniu studium pedagogicznego, co łącznie z uzyskaniem świadectwa dojrzałości w terminie do 31 sierpnia 1990 r. dawało kwalifikacje do nauczania w szkołach podstawowych na mocy § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 24 sierpnia 1982 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz.U. Nr 29, poz. 206). W związku z tym nauczyciel, który w tym terminie ukończył studium wychowania przedszkolnego, a nie studium pedagogiczne, nie ma wymaganych kwalifikacji do zatrudnienia na podstawie mianowania w rozumieniu art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Romualda Spyt, Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 3 czerwca 2008 r. sprawy z powództwa Jolanty S. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w M. o przywrócenie do pracy, na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 8 marca 2007 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Mikołowie z 6 września 2006 r. oddalającego jej powództwo.

Powódka Jolanta S. wystąpiła przeciwko Szkole Podstawowej [...] w M. o przywrócenie do pracy na uprzednio zajmowane stanowisko z dotychczasowym wy-

nagrodzeniem oraz zwrot kosztów postępowania. Pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Sąd pierwszej instancji ustalił, że powódka w latach 1981-83 pracowała w Szkole Podstawowej [...] w M. W tym czasie ukończyła dwuletnie studium wychowania przedszkolnego. W 1999 r. powódka ukończyła kurs doskonalenia w zakresie nauczania zintegrowanego w klasach I-III. W 1983 r. uzyskała akt minowania. 15 listopada 2000 r. otrzymała z mocy ustawy stopień nauczyciela mianowanego, na czas określony do 31 sierpnia 2006 r. Dnia 30 sierpnia 2005 r. powódka otrzymała od strony pozwanej informację, że zawarta umowa pracę wygaśnie z dniem 31 sierpnia 2006 r., a 2 czerwca 2006 r. otrzymała kolejne pismo od swojego pracodawcy, w którym pozwany przypominał powódce, że stosunek pracy wygasa w podanej powyżej dacie .

Dokonując prawnej oceny żądania powódki, Sąd Rejonowy stwierdził, że ma rację strona pozwana kiedy podnosi, że Jolanta S. winna była uzupełnić swoje wykształcenie do 31 sierpnia 2006 r., a skoro tego nie uczyniła, to umowę o pracę należało z nią rozwiązać. Wynika to z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239; powoływanej dalej jako „ustawa z 2000 r.”), który zawiera wymóg uzupełnienia przez nauczycieli brakujących im kwalifikacji do 31 sierpnia 2006 r. pod rygorem wygaśnięcia stosunku pracy. Sąd oddalił powództwo przyjmując, że posiadane przez powódkę dokumenty nie potwierdzają kwalifikacji wymaganych do zajmowania przez nią dotychczasowego stanowiska pracy. Kwalifikacje te szczegółowo określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.; powoływane dalej jako „rozp. z 2002 r.”). Posiadany przez nią dyplom ukończenia studium wychowania przedszkolnego oraz zaświadczenie o ukończeniu kursu doskonalącego, a nie kwalifikacyjnego, z zakresu nauczania zintegrowanego w klasach od I do III nie uprawnia do nauczania w szkole podstawowej na dotychczasowym stanowisku pracy. Dodatkowo Sąd pierwszej instancji podkreślił, że powódka nie spełniła również kryteriów wynikających z rozporządzenia Ministra Oświaty i Wychowania z 24 sierpnia 1982 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz.U. Nr 29, poz. 206; powoły-

wanego dalej jako „rozp. z 1982 r.”), rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 8 maja 1989 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz.U. Nr 34, poz. 189 ze zm.; powoływanego dalej jako „rozp. z 1989 r.”) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz.U. Nr 98, poz. 433 ze zm.; powoływanego dalej jako „rozp. z 1991 r.”).

Sąd Okręgowy, po rozpoznaniu apelacji powódki, uznał, że jest ona nieuzasadniona. W ocenie Sądu powódka nie spełniła warunków określonych w § 1 i § 3 rozp. z 1982 r., według którego kwalifikacje do nauczania w klasach od I do III posiada osoba, która ukończyła szkołę kształcąca nauczycieli i podjęła pracę na stanowisku, do którego zajmowania uzyskała wystarczające kwalifikacje tj. ukończyła studia wyższe z przygotowaniem pedagogicznym albo studia wyższe bez tego przygotowania i studium pedagogiczne; ewentualnie, w terminie do 31 sierpnia 1990 r. uzyskała świadectwo dojrzałości i ukończyła studium pedagogiczne. W ocenie Sądu Okręgowego, w myśl wskazanych przepisów, ukończenie przez powódkę dwuletniego studium wychowania przedszkolnego nie uprawnia jej do nauczania w szkole podstawowej na dotychczasowym stanowisku pracy. Wymaganych przez § 1 i § 3 powyżej wskazanego rozporządzenia warunków do nabycia uprawnień do nauczania w szkole podstawowej nie można odczytywać ani rozszerzająco, ani zwężająco. W tej sytuacji Sąd pierwszej instancji słusznie przyjął, że skoro powódka nie uzupełniła wymaganego przez ustawę wykształcenia, to strona pozwana miała prawo rozwiązać z nią stosunek pracy. Sąd ten prawidłowo również zastosował art. 7 ust. 1 ustawy z 2000 r.

Pełnomocnik powódki w skardze kasacyjnej zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego: 1. przez niewłaściwe zastosowanie art. 7 ust. 1 ustawy z 2000 r., przez uznanie, że stosunek pracy z powódką wygaś 31 sierpnia 2006 r., albowiem nie uzupełniła ona do tego dnia kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole podstawowej; 2. przez nieprawidłową wykładnię § 3 ust. 2 rozp. z 1982 r., przez uznanie, że studium wychowania przedszkolnego nie wchodzi w zakres pojęcia studium pedagogiczne; 3. przez nieprawidłową wykładnię § 4 pkt 3 rozp. z 2002 r., w wyniku czego uznano, że

powódka nie posiada kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach podstawowych, mimo tego, że prawidłowa interpretacja przekonuje, że studium wychowania przedszkolnego, które ukończyła powódka wchodzi w zakres pojęcia zakład kształcenia nauczycieli, a kurs doskonalący w zakresie „nauczanie zintegrowane w klasach I-III” w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w K. wchodzi w zakres pojęcia wymaganego do tych kwalifikacji ukończonego kursu kwalifikacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega oddaleniu, ponieważ jej podstawa okazała się nieuzasadniona. Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z 2000 r., nauczyciele zatrudnieni w dniu jej wejścia w życie na podstawie mianowania z tym dniem uzyskują z mocy prawa stopień nauczyciela mianowanego i stają się nauczycielami zatrudnionymi na podstawie mianowania, z tym że z nauczycielami zatrudnionymi na podstawie mianowania, którzy nie posiadają wymaganych kwalifikacji, stosunek pracy wygasa z dniem 31 sierpnia 2006 r., o ile wcześniej nauczyciele ci nie uzupełnią kwalifikacji lub nie zostanie z nimi rozwiązany stosunek pracy w odrębnym trybie. W przypadku nauczycieli, którzy do 31 grudnia 2006 r. nabyliby uprawnienia emerytalne, o których mowa w art. 88 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 3, poz. 19 ze zm.), stosunek pracy wygasa z dniem 31 grudnia 2006 r. W przepisie tym chodzi o kwalifikacje wymagane, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 2 kwietnia 2008 r. (II PK 274/07), w dniu wejścia w życie ustawy z 18 lutego 2000 r., tj. 6 kwietnia 2000 r. W wyroku tym Sąd Najwyższy dokonał także wykładni pojęcia „wymagane kwalifikacje” zawartego w powołanym wyżej art. 7 ust. 1. Sąd Najwyższy stwierdził, że Karta Nauczyciela ustala ogólne kwalifikacje, których posiadanie jest niezbędne do zajmowania stanowiska nauczyciela. W art. 9 ust. 1 ustawa ta stanowi, że stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która: 1) posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje; 2) przestrzega podstawowych zasad moralnych; 3) spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu. Powyższy przepis nie wyłącza możliwości wykonywania zawodu nauczyciela przez osoby nieposiadające wyższego wykształcenia. Z kolei szczegółowe kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowisk nauczycieli w poszczególnych typach szkół i placówek ustalają

akty wykonawcze do wyżej wskazanego przepisu. W obowiązującym stanie prawnym jest to rozp. z 2002 r., które w § 4 pkt 2 i 3 dopuszcza w szkołach podstawowych wykonywanie zawodu przez nauczycieli bez wyższego wykształcenia legitymujących się dyplomem ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli. Ponadto w § 20 stanowi się, że nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela. Analogiczne rozwiązanie przyjęto we wcześniejszych rozporządzeniach wykonawczych do art. 9 Karty Nauczyciela. Tym samym przy ocenie kwalifikacji nauczyciela w chwili wejścia w życie art. 7 ust. 1 ustawy nowelizującej, przez pojęcie „wymagane kwalifikacje” należało rozumieć kwalifikacje określone w rozp. z 1991 r., z uwzględnieniem § 12 tego rozporządzenia. Odnosił się on do nauczycieli, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na gruncie poprzednio obowiązującego w tym zakresie rozp. z 1989 r. Zgodnie z tym przepisem nauczycieli, którzy do dnia wejścia w życie rozporządzenia spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów oraz uzyskali mianowanie, uznaje się za posiadających kwalifikacje w rozumieniu przepisów rozporządzenia.

W rezultacie, mając na uwadze fakt, że powódka uzyskała sporne kwalifikacje pod rządami rozp. z 1982 r., posiadanie przez nią wymaganych kwalifikacji należało oceniać na jego podstawie. W myśl § 1 tego rozporządzenia kwalifikacje do nauczania w szkołach w zakresie wykształcenia posiada osoba, która ukończyła szkołę wyższą lub inną szkołę i ma przygotowanie pedagogiczne albo ukończyła szkołę kształcącą nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego zajmowania zgodnie z przepisami rozporządzenia są to wystarczające kwalifikacje. Z kolei, w odniesieniu do nauczycieli szkół podstawowych, § 3 ust. 1 wymienionego rozporządzenia stanowił, że kwalifikacje do nauczania w szkołach podstawowych ma osoba, która ukończyła studia wyższe z przygotowaniem pedagogicznym albo studia wyższe bez tego przygotowania i studium pedagogiczne, zaś w odniesieniu do nauczycieli niemających, jak powódka, wykształcenia wyższego, § 3 ust. 2 tego rozporządzenia stanowił, że w terminie do dnia 31 sierpnia 1990 r. kwalifikacje do nauczania w szkołach podstawowych można było uzyskać również przez uzyskanie świadectwa dojrzałości i ukończenie studium pedagogicznego.

Jak wynika z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych, powódka ukończyła studium wychowania przedszkolnego. W związku z tym z literalnej i systemo-

wej wykładni § 3 ust. 2 rozp. z 1982 r. i art. 7 ust. 1 ustawy z 2000 r. wynika, że nie ma ona „wymaganych kwalifikacji” w rozumieniu tego ostatniego przepisu. Wbrew twierdzeniu skargi kasacyjnej, oceny tej nie zmienia regulacja zawarta w rozp. z 2002 r. Z § 4 pkt 3 tego rozporządzenia wynika, że kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach podstawowych posiada, między innymi, osoba, która legitymuje się dyplomem ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności zgodnej z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć albo legitymuje się dyplomem ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności innej niż nauczany przedmiot lub rodzaj prowadzonych zajęć, która ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny z zakresu nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć. Z kolei pojęcie zakładu kształcenia nauczycieli obejmuje zgodnie z § 1 pkt 5 omawianego aktu, kolegium nauczycielskie, nauczycielskie kolegium języków obcych, studium nauczycielskie, pedagogiczne studium techniczne, studium wychowania przedszkolnego, studium nauczania początkowego. Z tych regulacji skarżąca wyprowadza wnioski, że prawodawca zrównał pojęcie studium pedagogicznego (z § 3 ust. 2 rozp. z 1982 r.) z pojęciem zakładu kształcenia nauczycieli (z § 3 rozp. z 2002 r.) z punktu widzenia kwalifikacji niezbędnych do nauczania w szkole podstawowej, w związku z czym ukończenie przez powódkę w 1983 r. studium wychowania przedszkolnego, uznanego w 2002 r. za zakład kształcenia nauczycieli, nakazuje przyjąć, że posiada ona „wymagane kwalifikacje” w rozumieniu art. 7 ust. 1 ustawy z 2000 r. Argument ten jest nietrafny. Jak wyżej wykazano, w przypadku powódki wymagane kwalifikacje oznaczają kwalifikacje oceniane na podstawie rozp. z 1982 r., a nie rozp. z 2002 r., które do niej nie może mieć zastosowania. Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby do rozstrzygnięcia sprzecznego z normą prawną wynikającą z niebudzącej wątpliwości wykładni literalnej oraz opartego na przepisach nieobowiązujących w okresie objętym sporem. W związku z tym należy przyjąć, że ukończenie studium wychowania przedszkolnego nie jest równoważne ukończeniu studium pedagogicznego, które, łącznie z uzyskaniem świadectwa dojrzałości w terminie do 31 sierpnia 1990 r. dawało kwalifikacje do nauczania w szkołach podstawowych na podstawie § 3 ust. 2 rozp. z 1982 r. W związku z tym nauczyciel, który w tym terminie ukończył studium wychowania przedszkolnego, a nie studium pedagogiczne, nie ma wymaganych kwalifikacji do zatrudnienia na podstawie mianowania w rozumieniu art. 7 ust. 1 ustawy z 2000 r. Poza tym warto zauważyć, że nawet hipotetyczne założenie dopuszczalności zastosowania do powódki późniejszych zmian wprowadzonych rozp. z

2002 r., nie zmieniłoby oceny, że nie osiągnęła ona wymaganych kwalifikacji. Jak już wskazano, zgodnie z wiążącymi Sąd Najwyższy ustaleniami przyjętymi w podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku, powódka ukończyła kurs doskonalący z zakresu nauczania zintegrowanego w klasach od I do III, a nie kwalifikacyjny z zakresu nauczania przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć.

Wobec powyższego przedstawione w skardze zarzuty naruszenia art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r., a także § 3 ust. 2 rozporządzenia z 24 sierpnia 1982 r. i § 4 pkt 3 rozporządzenia z 10 września 2002 r. okazały się nieuzasadnione.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

=====